

GEDİZ

AYLIK MANİSA HALKEVİ
DERGİSİ

Gahin

İÇİNDEKİLER

(30 Ağustos)

**Eski Eserleri Sevenler Kurumu
ve Anıtlarımızın Onarımı**

**Türk Gençlerine mutlaka okuyacakları
Şaheserleri belirtmek lâzım**

Eski Manisa'nın Aşkı

Manisa Genel Kıtıplığından bazı eserler

Manisa Ovası ve şehrin sit vaziyeti

Tarihi Efsaneler

Muradiye (Şiir)

Manisa Türkülerinden

Bizim Onbaşı

Ağustos ayı içinde Evimiz Çalışmaları

AVNİ TUNCAY

,VAHİT ARMAĞAN

NAZMİ BAYÇIN

SITKI ŞÜKRÜ PAMİRTAN

İsmet PARMAKSIZOĞLU

KÂZİM ÖZSES

NECMETTİN YALÇIN

AHMET KÜEY

HAYDAR BAYÇIN

AYDIN BAYÇIN

KARLIDAĞ

III

SAYI: 93

1/EYLÜL/1946

Cilt: 8

GEDİZ

Yazı İşleri Direktörü
M. Çağatay Uluçay

Sayı: 93 1/EYLÜL/1946
AYLIK
MANİSA HALKEVİ DERGİSİ

İmtiyaz Sahibi
M. Azmi Önakin

30 AĞUSTOS

Tarihi bir çeyrek yüz yıla va-
ran 30 Ağustos Zafer Bayra-

Yazan: **Avni Tuncay**

Bu muharebe; uzun ve yıpratıcı bir
dünya harbinden yorgun çıkmış fe-

mini bu gün en taze bir heyecanla anıyoruz. Her
yılın üstüne yığıldığı çeşitli milli başarılarımızın al-
tında bu muazzam tarih hadisesi yaşlandıkça genç-
leşen, büyüdüğü kökleşen milli bir gurur abidesi
olarak kalplerimizde yerleşmektedir. Gelecek nesil-
ler ve gelecek yüz yıllar bunun kıymetini artıra-
cak ve daha yükseltecektir.

30 Ağustos bazılarının zannettiği gibi sadece bir
Askeri Zafer günü değildir. Onun çok yüksek ve
münali kıymetini bir kaç satırla bu yıl dönümün-
de bu sütunlarda belirtmeğe çalışacağız. Bu suretle
tarihi baştan başa zaferlerle dolu cengâver bir mil-
letin hayatında yer alan 30 Ağustos'un değerini
tekrarlamış olacağız.

Askerlik bakımından 30 Ağustos harp tarihle-
rinin kaydettiği en muvaffak olmuş bir meydan
muharebesidir. Harp tarihi dilile (bir tabiiye baskı
nı) olan bu meydan muharebesi onun ölmez Baş
kumandanı Mustafa Kemal'in dediği gibi « Her
safhaları ile düşünülmüş, ihzar » idare ve zaferle
intaç edilmiş olan bu harekât Türk Ordusunun
yüksek kudret ve kahramanlığını tarihte bir daha
tesbit eden muazzam bir eserdir.

na şartlı bir mütareke ile elinden silâhı, cephanesi
alınmış, maddî bakımından fakir ve zaruret
içinde kalmış üstelik başında bulunanların kendi
şahsi hayatlarının endişelerine düştüğünü görerek
memleketin istikbalinden meyûs ve ümitsiz kalan
Türk Milletinin nasıl bir cevher olduğunu
dünyaya isbat eden büyük bir askeri hadise olmuş
ve çok kötü şartlar altında Türk ordusu sayıca ve
malzemece üstün ve büyük dünya devletlerinin
müzaheretine nail bir düşman ordusunu kısa bir
zamanda sadece mağlup değil imha etmiştir.

Siyasi ve Sosyal bakımından 30 Ağustos; yok
edilmek istenilen koca bir milletin istiklâline ka-
vuşmasını temin etmiş ve 19 uncu asrın hasta
adam sıfatını takdîği ve mirasının taksimi için
dünya milletlerinin birbirine girdiği bu memleke-
tin içini ve özünü bilmiyenlere yaman bir ders
olmuştur.

Mudanya ve Lozana bu büyük zaferin verdiği hak-
la gittik. Davamızdaki haklı oluşumuzu, kılincımı-
za gururla güvenerek müdafaa ettik. Kalbimiz in-
sanlık aleminin ve dünyanın nasıl bir adalete da-
yandığını bu zaferi örnek alarak hakkımızı dile
getirdi.

ESKİ ESERLERİ SEVENLER KURUMU

ANITLARIMIZIN ONARIMI

Her köşesi tarihi Anıtlarla süslenmiş olan İli mizde bu

izerlerin tarih ve san'at kıymetlerini bozma - dan restore ve muhafazası amacı ile (Manisada Eski Eserleri Sevenler Kurumu) adı altında bir kurum teşekkül etmiş olduğunu iftiharla duyurabiliriz.

Dünyayı hayrette bırakan san'at eserlerimizi yalnız san'at bakımından değil, Milliyet bakımından da muhafaza etmemiz gerekmektedir. Biz Türkleri birbirimize bağlayan, Türklüğümüzle iftihar ettiren san'at izerlerimizi ortadan kaldırırsak milliyet hislerimizde azalacağına şüphe yoktur. Üzerinde ehemmiyetle durmamız gereken konulardan biriside tarihi ve san'at kıymetini haiz Anıtlarımızın Türk milliyeti ile beraber yaşamasını sağlamamızdır.

Cumhuriyet inkılablarımızın hepsini bu günün vadedtiği ışıklı yol üstünden çizdik. Orta çağdan en medenî dünya milletleri arasına girişimiz cesaretinin hızını ve örneğini hep bu günden aldık. Politikamızın ana prensibini 30 Ağustos verdi.

25 yıldır Ankaranın sert kayasında bileyip Dumlupınarda tecrübe ettiğimiz bu kahraman kılcının gölgesi altında yaşadık.

Bu gün Dumlupınar sırtları sadece bir zafer destanı değil, dünyaya ölmez bir milletin sağlam ve geniş göğsünden hürriyet aşkını haykırmaktadır. En ölü sayılan günümüzde böyle bir 30 Ağustos yaratmıştık. Bu gün en kuvvetli ve diri günümüzde vatanımız için neler yaratabileceğimizi yine isbata hazırız.

30 Ağustos 1922 tarihini iyi okuyanlar « Ashanlar » tepelerindeki kahraman Mehmetciklerin naralarını unutamazlar. Büyük Türk milleti yurduna göz diken bedbahtlara her zaman için tarihine yeni 30 Ağustoslar yazdırmağa hazırdır. 24 ncü yılını kutladığımız bu muazzam gün için öğünmek ve şeref duymak büyük hakkımızdır.

Yazan :
Vahit Armağan
Müze müdürü

Türkiye'de Milli Abidelerin restarasyon işi meçhul bir şey de-

ğildir. Pek çokları iyi şartlar içinde yapılmış ve muvafık sonuçlar elde edilmiştir. Milli ve tarihi Anıtlarımızın önemi, zenginliği ve tenevvüü göz önüne getirilirse bu alanda yapılması gereken daha pek çok işlerimiz vardır.

Mesela : Tarihi bir Anıtın restore işi sona erince, ne tarzda kullanılacağı keyfiyetinde düşünmek lâzım gelir. Avrupada eski binalar büyük bir ekseriyetle Dinî müesseselerdir ki yine eski ödevlerini görmeğe devam ederler. Dinî müesseselerin dışında kalan tarihi binalar ise, tamamiyle Müzeler idaresine verilmiştir. Batı memleketlerinin pek çoğunda Eski Eserleri Sevenler Cemiyeti vardır. Bu hayırlı kurumlar, Anıtların Restarasyon işlerini metodik usuller içinde yaparlar. Mesela ; Fransa, İspanya, İngiltere ve İtalyadaki cemiyetler buna münasıl sahalarda çok verimli işler yapmışlardır. Bizde de İzmir, Bergama Edirne ve Konya gibi şehirlerimizde bu gibi kurumlar dikkate değeri büyük ve hayırlı işler başarmışlardır.

Temenni ederiz ki, Manisada kurduğumuz cemiyette diğerlerinden geri kalmayın, hatta daha büyük ve faydalı işler başarsın.

Gayemiz; tarihi binalarımızın mali inhidam kemelerini, akan damlarını, şakulinden ihiraf etmiş duvarlarını ve binanın çeşitli unsurlarını gözden geçirip muvafık bir hale getirmek ve yahu esaslı bir şekilde restore etmektir.

Millî varlığımızı ve medeniyetimizi bu gün olduğumuz gibi, gelecek yüz yıllarda da dünyaya gösterecek ve tanıttak olan Anıtlarımızın süflî hizmetlerinden kurtarılması ve tabiatın tahribine meydan verilmemesidir.

Onların yapıldıkları ilk andaki tazelik ve güzelliğiyle hayatlarını devam ettirebilmek için her türlü imkândan faydalanılacaktır. Buda vatandaşlarımızın ve resmi makam'arın maddî ve manevî yardımlarıyla tahakkuk edecektir.

Millî Eğitim Bakanlığından bir rica :

TÜRK GENÇLERİNE MUTLAKA OKUYACAKLARI ŞAHESERLERİ BELİRTMEK LÂZIM

Yeni basılan kitaplar o kadar çoğaldıki, bunların arasında

Yazan :
Oğretmen
Nazmi Bayçın

nız bu neşriyat 180.— 200 lira değerinde olmakla beraber, yalnız

faydalarını seçmek ve bilhassa gençlerde hayat görüşlerini aydınlatacak olanlarını tanımak çok müşküldür. Dünya neşriyatını da göz önüne alınca, milyonlarla ifade edilebilen kitap kalabalığı içinde gençlerin şaşırıp kalması pek haklı olur.

Roman, Hikâye, Şiir gibi, orta dereceli bir seviyyeye malik kimselerin okuyabildikleri kitaplar; yüksek eserlerden daha pek çok ve çeşitli sayıda oldukları için asıl şaşırma; orta dereceli gençlerde vaki oluyor. Hayat yolunda bu şaşırma çok fena neticeler yaratabilir.

Bazı mektuplar alıyor, hasbihaller yapıyorum. En çok Lise tahsili görüp hayata girecek veya yüksek tahsili takip edecek ve bilgili vasfını alan gençlerin hayat görüşlerinde, takip edecekleri hayat prensiplerinde kararsız bulundukları anlaşıyor. Maddeye, paraya bağlanan bir zihniyet; (hak kuvveti varlıktadır. Menfaatten, paradan başka hak yoktur) derken, diğer bir zihniyet; (Bedii zevk, insanlık fazileti) ni üstün tutarak, bu iki kutup arasında genç zihinlerin büyük bir bocalama geçirdikleri apaçık görülüyor.

Gençlerde kurulmak ve kararlaşmak üzere bulunan hayat prensiplerinin en iyisi ve bizim içtimai bünyemize en elverişli olanı üzerine aydınlık serpererek, bu gençlerde iyi prensiplerin kuruluşuna yardım etmek ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç okul açmaktan daha şumullü, millî bir karakter kurumu hedefi ile görülünce, bir zaruret halini alır sanıyorum. Bu ihtiyacı düşünerek Millî Eğitim Bakanlığı seçkin klasikleri dilimize tercüme ettirdi, Türk Gençliğine zengin bir kültür hazinesi armağan etti.

Fakat bunlar çok çeşitlidir. Felsefi, umumi bilgiler, edebî, sinai kıymetler taşıyan bu eserler arasından gençlikte aydın bir karakter kurmaya yarayacak olanlarını seçmek büyük bir meseledir. Yalnız

bunları okumak, beş on seneye bağlıdır.

Gençlerde hayat görüşünü, karakter kuruluşunu böyle zorlu ve uzun bir çalışmaya bırakmak doğru olamaz. Bu eserler; kendi büyüklerimizin şaheserlerini okumak ihtiyacını ve nihayet daha başka dünya şaheserlerini de tanımayı katınca; mevcut olan zorluk iyice anlaşılır. Böylece gençlikte hayat prensipleri kuruluşunu tesadüfe kadere bırakmış oluruz.

Bu gün derin içtimai bir inkılâp içindeyiz. Bu inkılâp; en ziyade gençlerimizin ruhuna, zihniyetine, hayat görüşlerine, kuracakları karaktere hitap ediyor.

Vatanın, Milletin selâmet bir yolda yürümesi için, gençliğin en iyi ve isabetli prensiplere bağlanmasına yardım etmek ve bunu hızla yapmak çok büyük ve birinci numarada önem verilmesi lâzım gelen bir iş olmuştur.

Bu hususta Millî Eğitim Bakanlığının Lise gençlerine tavsiye ettiği. hatta okullarda takip ettirdiği kıymetli eserler var ise de, bunları hayat genişliğinde çeşitlendirmek ve mutlaka her Türk gencinin okuması şart olan bir kitap listesi halinde her Türk gencine tanıttak ve nihayet bu kitapların kolayca okunmasını temin etmek ihtiyacı pek büyüktür.

İleri memleketlerde bu işin yapıldığına ve önemle takip edildiğine şüphe yoktur. Mesela Amerikada; on beş şaheser seçilmiş ve her Amerikalı gencin okuması için, resmi şahsî, içtimai teşvik ve tesirler yapılarak, Amerikan gençliğinde belirgin bir karakter kurulmasına çalışılmıştır.

Amerikada gençliğin mutlaka okuması gerekli tutulan kitapları not halinde arz ediyorum.

- 1 — Robenson Kruzce (Herkes bilir)
- 2 — Güliwerin seyahatleri (« «)
- 3 — Klarissa Harlovv (8 cilt imiş)

Sıtkı Şükrü Pamırtan'ın 10/4/1946 tarihinde Kültür mecmuasında ve İzmir Halkevi Fikirler Dergisinde Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na ithaf ederek neşr etmiş olduğu en son edebî bir yazısıdır.

ESKİ MANİSANIN AŞKI

 arihteki Manisa, yalnız milli azamet ve ihtişamının değil,

Yazan :
Sıtkı Şükrü Pamırtan

pılmış mesirler dağıtılır ve ayazmaların yedi kızları için büyük

aşk ve sevgisinde mukaddes bir vatani olmuştu

Bir vakitler, Manisa'nın güzelleri ve güzellikleri için panayırılar kurulur, bahar çiçeklerinden ya-

4 — Ajeni Grand	(Roman)
5 — Tom Jones'in macerası	(Sergüzeşt)
6 — Üç silahşörlar	(Filmi var)
7 — Davit Koperfili	(Bütün dillerde var)
8 — Kırmızı mektup	(Roman)
9 — Henri Esmond	(Tarihi)
10 — Madam Bovari	(Roman)
11 — Oğullar ve babalar	
12 — Sefiller	(Meşhur)
13 — Anna Karenin	(Meşhur)
14 — Karamazov kardeşler	
15 — Hukleberri Finn'in maceraları.	

Amerikada işte bu kitapları üniversite profesörleri seçerek bütün gençliğe tavsiye etmiş ve okutmuştur. Her türlü müsabakalarda, kompazisyonlarda bu kitapların okunup okunmadığı araştırılmıştır.

Bu kitaplar Türk gençliği için aynı ile kabul etmek doğru olamayacağı muhakkak olmakla beraber, bunlardan hemen hemen yarısını uygun bulmamak kabildir. Karakter kuruluşuna yardımcı olan bu eserlere, bunlara benzer kendi bünyemizden doğanları ve Milli Eğitim Bakanlığı neşriyatı olan Klâsiklerden de bir kaç tanesini ilâve ederek (Türk Gençliğinin mutlaka okuması lâzım) kitap listesini meydana getirmek pek mümkündür.

İnkılâp gençliğine çok kıymetli kültür hazinesi armağan eden sayın Milli Eğitim Bakanlığı'nın, bu işi de benimseyerek Türk gençliğinin karakter yapısına değerli kıymetler katmasını ve bu işi aydınlatmasını rica eder, ümitle bekleriz.

MANİSA GENEL KİTAPLIĞINDAN BAZI ESERLER

111

Sak kitapları :

Kitaplıklarımızda Kitab al - Sakk veya Kütüb al - Sükük ismi altında toplanan bu eserler şüphe yokki sosyal hayatımızın ve sosyal yapımızın izahında en kıymetli kaynaklardan birileridir.

Yazan :
İsmet Parmaksızoğlu
Kitapsaray müdürü

Türk Sosyal tarihini inceleyecek olan müdek-kiklerimiz için müşahhas bir kaynak olan Kütüb al - Sükük ne yazıkki şimdiye kadar hiç bir sos-yologumuz tarafından ele alınmamıştır. Halbuki aşağıda izah edeceğimiz veçhile sak kitaplarının tertibinde takip edileu usul ve muhtevaları İslâm Kültürü dairesinde yaşadığımız devirlerde İslâm hukukunun Anadolu ve Rumeli topraklarında ve Garp Türklerinin içtimai havası içinde ki bazı yazarlar buna Türk veya Osmanlı Müslümanlığı derler.» Umumi prensib ve kaideleri dahilinde aldığı

hususî şekiller «ki bunlarda yalnız örf olarak kalmamış hatta çok kerre Kanuniyet kesp etmiştir» ile zaman, mekân ve şahıs tasrihi- le her hangi bir şer'i mahkemenin veya kadının hükümlendirdiği içti-

mai hadiseleri izah etmeleri bakımından gerek şer'i kanunların ve gerekse devlet otoritesinin vaz eyle-diği kanunların tatbik şekillerini ve bu suretle iç-timai havanın bu kanunlarla ne derece bağdaşa-bildiğini anlatmaları bakımından social tarihimizin izahında tetkike değer kıymetli kaynaklardır.

Biz bu yazımızda Sak kitaplarının nasıl tertip olunduğunu okuyucularımıza bazı misaller vererek göstererek ve bu şekilde Sak kitaplarının önemini tebarüz ettirmeğe çalışacağız.

Lûgat olarak Sakk ve Sikk kelimesi :

Sak veya Sikk kelimesi arab harfleri ile «Sad»

miş ve Manisa güzellerinin hediye ettikleri altın mala ile mihrabı sıvanmıştı.

Mevlevi dergâhlarında ki ermiş aşıklar «Bezmi sima» da vecde gelerek dönerlerken, yedi kızların her birinden bir nasip alırlardı. Bunun için Mani-sa'nın kadınları ve erkekleri pek ateşlidirler.

Büyük sarayların kalın duvarlarından kaçarak Gediz'in durgun sularında yıkanan bıldurdan La-risa'lar, bohurdanlı Despinalar, Mesirli dılsıkârlar, Ateşli Suzan'lar, Yosma Zehralar, koca Manisa da-gının kızgın kayalarından alevier çıkaran büyük aşk kadınları olmuşlardı. Bunun için tarihteki Ma-nisa'nın vazosu sırtı ve esrarlıdır.

**

Ne vakit Manisa'ya gitsen, yahut geçsem, şeh-rin tarihi sokaklarından ve ulu mabetlerinden eski ayinlerin sesini duyar gibi olurum. Ne zaman Ma-nisa dağına baksam, Temmuz güneşi altında ya-nan sert kayaların üstünde o güzel kadınların a-teşli göğüslerinden çıkan alevleri görür gibi titre-rim.

Artık ne Ayni-Ali mezarlığında yatan Gülfem Sultanın o şakrak sesi çınlıyor. Ne de imaretleri ve akaretleri ile Manisa'nın fakirlerini doyuran

Dilşikâr kadının merhameti görülüyor.

Minareler ve Mabetlerle süslenen o güzel Mani-sa'nın ne ayazma'larında, ne ke gizli dergâhlarında gönül çeken aşıkların mukaddes ateşi yanıyor.

..

Bir gün o esrarlı Manisa'yı hayalimde olsun canlandırmak için, Çaybaşındaki Zehra Sultanın Fağfurdan köşküne gitmişim.

Yağmurlu, fırtınalı bir gece de üzerinden sular sızan, Asker kapulu bir Subay karşıma çıktı. Ba-na Manisa'nın bilmediğim bir güzelliğini sordu. Ben, aradığı o Mesirli ve esrarlı Manisa güzelle-rinin, artık Valide Sultanın türbesinde yattıkları-nı söyledim.

O, bir gönül mahkûmu gibi içini çekerek :

— Ah, nerde o tarihin kucakladığı siyah gözlü uzun kirpikli Zehra Sultanım, nerde o, sabah ezan-ları okunurken gizlice sevdiklerinin koynundan ay-rılan büyük aşk kahramanları ve o güzel kadınlar..» dedi ve kir atını mahmuzlayarak Alaşehir'e doğru kaybolub gitti..

Karşıyaka 10-4-1943

ve «Kef» harfinin birleştirilmesi ile yazılır ve Sad harfinin fetha kef harfinin teşdidi sakini ile okunur. []

Kelimenin aslı bir rivayete göre Farsça «Çek» veya «Çik» kelimesi olup arapçalaşmıştır. Diğer bir rivayete göre ise Sakk masdarından mecazi olarak mef'ulün bih olarak kullanılırki bu şekilde aslında arapçadır.

Arabçada Kefin teşdidi ile Al - Şekk vezninde bir insana yassı bir aletle ve ekseriya yalnız olarak vurmak manasına ve aynı zamanda kitap mektup, name masasına gelirken bu şekilde Cem'i «Asukk» olur, Sak kitaplarında şahidlerinde zikir edilişi davanın hakikatini şek ve şüpheden arı olarak kuvvetle izah ederki bu suretle kelime arabçalaştığı kalar Sakk kitaplarının kelime mefhumu ile dahi nasıl tertip olunduğu az çok izah edilmiş olur, yani eski tabirle ismi müsemmasına mantuk-ı aleyhdır.

Fakat bu gün İslam hukuku ve kültürü ile temas eden her ferd Sakk kelimesini Kadı hücceti ve benati olarak anlar ve cem'ini Sükuk olarak yapar. Yalnız Hindliler bu kelimeyi yine mecazi olarak hükümdar, Padişah fermanı manasında kullanırlarki cem'i Sıkak olur. (1)

Sak kitaplarının tertip şekli :

Sak kitaplarının eski Türk Cem'iyetinin bir aynası olduğunu söylemiştik. Bu tertip şeklinin o zamanki cem'iyetimizin bütün içtima-i hadiselerini izah edici bir tarzda olması gayet tabiidir. Eşimizde bulunan Sakk kitaplarında pek az farklılık hemen hemen aynı usul ve plan dairesinde şeklinin tatbik edildiğini görüyoruz.

Sakk kitapları evvelâ bablara ve bablarda fasıllara ayrılır.

Umumiyetle her sak kitabı beş babı ihtiva eder.

1 — Huccet : (Hüccetler)

(1) — Sak kelimesi için bak:

Okyanus al - basit fi tercüme - talkamus al - muhit ist: 1250 cilt III. sa 99

Ahter-i kebir : İst. 1293 cüz 1 sa. 581

Lügat-ı Naci : İst. sa. 513

Kamus-ı Türki : İst, 1318 cild 2 sa. 829

2 — İlamat : (İlamlar)

3 — Maruzat : (Arızalar)

4 — Müraselât : (Mektuplar)

5 — İmza ve dibacat (Vakfiyelerin tertip ve tanzimi şekilleri)

Her bab muhtelif fasıllara ayrılır.

Sak kitaplarının ilk faslı cem'iyet hayatının en ufak birimi olan ailenin hukukun teşekkülünü ifade eden nikâh faslıdır bundan sonra ailenin yıkılmasını ifade eden talâk (boşanma) ve feshi nikâh gelir bu gibi ahvalin sabit olmasında meydana kalan yeni neslin yani çocukların sıhhat ve saadetlerini kontrol altına alan nafaka, vesayet, nezaret, itak fasılları ve bunları müteakip mülkiyet haklarının muhtelif şekillerini ihtiva eden alım satım, hibre, ferağ, rehin, borçlanma ve kefalet şirket fasılları gelir.

Daha sonra ferdler arasındaki geçimsizliklerin muhtelif şekillerini ihtiva eden Mudarebe — Döğüşme, Kital — insan öldürme Kıyas ve diyat - Katil fi'ilinin İslam hukukuna göre iki esaslı müeyyidesi, Sulh - barışma fasılları ile cem'iyetin en ufak rükünleri olan ferd ve aile buudları içinde hukuki bütün mes'eleleri ihtiva eder.

Son fasıl olan Vakfiyat - Vakıflar ile ferd ve ailenin cem'iyetin malı olan müesseselere intikal ederek bir babı bitirmiş olur.

Sak kitaplarının her babı yukarıda anlattığımız şekilde tertip edilen fasılları havidir.

Şimdi okuyucularımıza gerek bablardan gerek fasıllardan bir kaç nümune vererek Sak kitaplarının takdir kıymetini kendilerine bırakacağız.

Fasl - 1 Nikahtan :

Mahruse - i Bağdat dar al - Selâmda hazret - i Şeyh Abd al - Kadir - i Geylani Kaddese sırre - hu'lsami mahallesinde sakin iken bundan akdem vefat iden tüccardan Elhaç Selimağa b. İbrahim b. Abdürrahimin Sulbiye - i sagire kızı Nailenin valdesi Aişe binti Ali meclis-i şer'i münir-i vacib al tevkirde rafi al - vesika Hasan ağa b. Abd al bakı muvacehesinde bi'lvelâye takrir - kelâm - ı meram idüb veliyy - i akrebi olduğum kızım sagire - i mezbure Naileyi yüz eli gurus mihr-i müeccel ve bir elmas yüzük ve bir mücevher altın kuşak ve bir sim ayine ve bir semmur kürk ve

bir şal entariyyi mühr-i muaccel üzerine ledi al - şühud velâyet - i muhkiyem hasebile merhum Hasan ağaya akd ve tezvic eyledim dedikte merhum Hasan ağa dahi berveçhi mübin tezevvüc ve kabul etmeğin ma hüvelvaki bittaleb kütüb olundu.

[Sükuk - Debbağ Zade]

Faslı Talâkdan :

Mahmiye - i İstanbulda Avcı beğ mahallesinde sakine ve zatı zeyl - i kitabda muharrer ol - esami müsliminin tarifleri ile muarefe Naile binti Numan nam hatun meclis-i şer'i hatır-ı lazım al - tevkirde zevci mutlakı işbu rafi al - kitab Mehmet ağa b. Abdurrahman mahzarında ikrar - ı tam ve takrir - i kelâm idüb mezbur Mehmet ağanın zevci dahilem olup işbu meclis - i şerde beni tatlık etmekle zimmetinde mukarrer ve makud - ı aleyh eli gurus mihr-i müccel hakkım ile nafaka - i iddeti malûmem ve müennet-i sükemam için dahi bitterazı tayin olunan on gurus ki cem'an almış gurusu mezbur Mehmed ağa yedinden bittemam ahz - ü kabz idüb hukuki zevciyete müteallik.

Fasl - 1 Kısasdan:

Medine - i Erzurum ahalisinden iken bundan akdem katilen vefat iden Receb b. Şaban b. Abdullahın veraseti zevce-i menkûhe-i metrukesi Saim binti Ramazan ile Kebire kızı Salihaya münhasıra olduğu ledi'şer'i lenver zahir ve mukarrer olduktan sonra işbu rafeti'ivesika mezburetan Saim ve Saliha hatunlar yine Medine-i mezkûre ahalisinden Bayram b. Muharrem nam kimesne muvacehesinde her biri üzerine dava ve takrir - i kelâm idüb müverrisimiz maktul-i merhum Recebi tarihi vesikadan bir ay mukaddem Medine-i mezbure civarında vaki çay kenarında badelmagrib merhum Bayram tüfenk kurşunu ile bi gayri hakkın göğsüne darb ve katl etmeğin sual olunup şer'an kısas olunmak bilverase matlubumuzdur dediklerinde merhum Bayram cevabında filhakika tarih-i mezkûr da müddeiyan-ı mezburetanın müverrisleri Recebi Medine-i mezbure civarında vaki çay kenarına badel mağrib bi gayri hakkın amden darb ve katl eyledim deyu ikrar ve itiraf etmeğin alâ mucib-i ikrarı mezburetan Saim ve Salihanın talepleri ile verilen fetvay-ı şerife mucibince huzurlarında merhum Bayram b. Muharrem

min kısasen katline hüküm olundu.

« Sükuk - 1 Debbağ Zade »

Müraselât babından :

Kasaba - i Pirzerinde Hoca Kalfa mahallesi imamı al - muazzez bad al selâm inha olunur ki, Aişe binti Hüseyin nam hatunun mani'i şer'i ve örfisi yogise işbu talibi olan Ahmet b. Mehmet kimesneye tarafeynin rızasıyla Şühud mahzarında tesmiye-i mihr idüb akd - i nikâh eyleyesiz vesse-lâm.

« Müeyyed Zade Sakkı »

Kasaba-i Vodinaya tabi Paşmakçı nam karye imamı al - muazzez bad al - selâm inha olunurki Kazayı mezkûreye tabi İskorça nahiyesinde vaki filân timar mütasarrıfı fevt olup sulbi oğlu mevcut iken timar-ı merhum Ali ağaya tevcih olunub müteveffay-ı merhumun oğlu ile Ali ağanın husumet ve nizam olmağın tarafeynin keyfiye - t - i ahvali vuku - ı üzere taraf - ı der - i devlet medara arz ve ilân olunmağla taraf - ı devlet - i aliyyeden ne veçhile emr - ü ferman zuhur eder ise vüruduna değin timar - ı merhum tevabiinden olan Karye - i mezbureye tarafeynden birini dahl ve taarruz ettirmeyüb cüz'i ve külli düşen mahsulâtını sem ahz ü kabz eyleyüb bi'leman hıfz eyliyesiz v'esselâm.

« Müeyyed Zade Sakkı »

Deri devlet mekine arz - ı dai - i kemine ol - dur ki Medine Kara feryenin kurb - i civarında vaki kazasında sakin ulema. suleha ve eimme huttab ve sair şürefa ve ayan ve sair ehali meclis - i şer'e gelüb şöyle tahrir - i kelâm eyledilerki Medine - i merkumede bilfi'l hakim - i şer'i şerif olan Ahmet efendi daileri nefsinde ilm - i fazilet ile mevsuf ve hilm - ü istikamet ile maruf müte-deyyin, müteşerri afif ve müteverri olmağla bil cümle ehali kendundan razı şakir olub zaman - ı hükümetinde cümlemiz asude hal olmuşuz.

■■■■■■

MANISA OVASI VE ŞEHRİN SİT VAZİYETİ

(14)

Bu umumi yollardan başka birde merkez kaza ile yani Manisa şehri ile köyler arasında bulunan yollar vardır. Bu yollar ovadaki köyler arasında pek çok olmakla beraber hemen her yer-

de gayri muntazam araba yollarından ibarettir. Fakat ovadaki köylerin ekserisi yukarda söylenilen şoseler vasıtasıyla şehirle irtibatlıdır.

Gayri muntazam olan araba yolları kışın yağın yağmurlarla ve nehir taşmasıyla geçilemez bir hale gelir ve bu mevsimde bir çok köylerle olan irtibat kesilir.

Dağ köylerinde bilhassa Yunt dağlarındaki köylerde yol derdi pek büyüktür. Bu dağ köylerinde ekseri yerlerde sel yatakları ve patikalarbellibaşlı yolları teşkil etmektedir. Yunt dağlarının güneyini geçen eski bir arabayolu bu gün harap olmuş ve kullanılmaz hale gelmiştir. Sırf bu yolsuzluk yüzünden Yunt dağı köylerinin ova ve şehirle teması azalmış ve bu mintaka her bakımdan iptidai bir halde kalmıştır.

Manisa, umumi yolların üzerinde olmakla, bir transit merkezi olmuş ve bilhassa İzmirle olan sıkı münasebeti sayesinde ovalarında yetişen mahsulü satmak ve zenginleşmek kolaylığını kendinde bulabilmiştir. Ziraatın ovada inkişafına sebep olan amillerin en mühimlerinden birini, şüphesiz bu

ana yollar ve Egenin aynı zamanda Türkiyenin en faal ihraç limanı olan İzmirle yakınlığında aramalıdır.

Yazan :

Kâzım Özses

14 - Manisa Ovasının, Türkiyenin iç ve dış ticaretindeki önemi :

Manisa Vilâyeti Türkiyenin, en zengin ve çeşitli ziraat yapan bir köşesidir. Yetiştirdiği mahsullerden bir kısmının, bilhassa üzüm ve tütünün, dış ticaretteki önemi büyük olduğu gibi sinai nebatlardan pamuk, susam, tütün, üzüm, kenevir, zeytin v.s. nin memleket iktisadiyatında ki rolü de mühimdir.

Vilâyet Kuru üzüm ihracatından Türkiye'ye her sene vasatı olarak 1-2 milyon lira kazandırır. Bu kazancın 5/3 kadarı Manisa ovasına aittir. 1929-1943 seneleri satışlarına göre vasatı her sene 300000 lira sırf üzüm mahsulünden gelmektedir. 1943 te bu miktar (eğer hepsi harice ihraç edilebilirse) 900000 lira olacaktır. Kuru üzüm bilhassa Almanya ve Orta Avrupa memleketleri, son yıllarda, İngiltere ve komşu devletler almaktadır.

Manisa Vilâyetinin ikinci ihraç maddesi tütündür. 1936 senesinde 10000 ton kadar olan tütün istihsalâtının yarısından fazlasını (5290 ton) Akhisar kazası, 1653 tonunu Manisa ovası vermiştir. Her yıl vasatı 3,5 milyon kadar para

memlekete bu mahsulden girmekte ve bu paranın yarım milyondan fazlasını Manisa ovasındaki tütüncülük temin etmektedir. Bilhassa Amerika, Almanya, Felemenk, İsviçre ve Mısır bu tütünleri almaktadır.

Dış ticaretimizde mühim rol oynayan bu iki mahsul dahili ticarette de mühimdir. Şarapçılık (Manisada kurulan yeni bir şarap fabrikası ile henüz başlayacaktır), Pekmezcilik ve yaş üzüm ihracatı ile üzüm memleket ekonomisinde mühim bir yer tuttuğu gibi, tütünde sigaracılık sanayiinde iç ticarette mühim bir yer tutar.

Manisa ovasının çeşitli mahsul meyve sebzeleri ekseriyetle kendine yetecek kadar isede pamuk, kenevir ve bilhassa kavun karpuz ve bakla, nohut memleketin muhtelif yerlerine sevkedilmekle iç ticarette mühim bir yer almış bulunmaktadır.

Bunlardan başka dahili ticarette hayvan ürünleri (deri, yün, canlı hayvan, yağ ve bilhassa yoğurt) mühim yer işgal eder.

Netice: Manisa ovası Doğu-Batı istikametli ve çöküntü neticesinde yeri hazırlanmış olan Gediz ovalarının en geniş bir parçasıdır. Bu ovayı sulayan Gediz nehri ve tabilerinin faydası ovaya allüvyon getirmeleri ve sulamalarıdır.

Fakat gayri muntazam rejimli olan bu akar sular taşıkları zaman ehemmiyetli zararlar hnsule getirirler.

Akdeniz ikliminin kontimental tipi karakterini taşıyan iklimi, çeşitli ziraat ve bilhassa bağcılığın inkişafında geniş surette müessir olmuştur. Ovanın ekim hasının daha çok genişlemesi ve bilhassa bağcılığın yanında sinai nebatlara verilecek ehemmiyetin artması için sulama, faaliyetinin geniş mikyasta tatbiki ve diğer nevi ziraatın ilerlemesi içinde makinalaşma elzemdir.

Türkiyenin en zengin köşelerinden olan Manisa ovası bu gün bağcılığı ile tanınmaktadır. Gizli madenlerin bulunup işletilmesi ve bunun doğuracağı sanayi faaliyeti ovada kendine muhtaç her türlü ham maddeyi bulabilecektir.

Bu meyanda ziraat ve hayvancılığın da inkişaf edeceği düşünülürse yarının Manisa'sı Türkiyenin en önemli ziraat ve endüstre merkezi olabilir.

Cumhuriyet hükümetimiz bu hususta lüzum gelen her teşebbüsü yapmakta ve ilk defa ziraat alanındaki kalkınmayı hızılaştırmak için Manisa ovasını sulama faaliyetine girişmiş bulunmaktadır.

Bu iş bittikten sonra yer altı servetlerinin bulunması ve endüstrileşme faaliyetinin başlaması da uzun sürmeyecektir.

(S O N)

TARİHİ EFSANELER

(Üzüm - Şarap)

— 1 —

Manisa ovasındaki zümrüt gibi bağlar şimdi gözümün önüne bir şerit gibi geçmektedir. Bu güzel şehrin ovasını baştan başa kat eden Gediz, Nif ve Kumçay etrafını süsleyen ve çok eski yıllardan beri şöret kazanmış olan Manisa bağları artık yavaş yavaş yeşil-

Yazan

Necmettin Yalçın

Bağlar umumiyetle çekirdek-siz üzüm yetiştirir. Ayrıca her

jenmeye başlayarak Manisa ovasını cennet haline sokmak üzeredir.

Gözlerimi hafif yumuyorum. Hayalimde geçirdiğim güzel bir manzara dakikalarca devam ediyor. Gayri ihtiyarî başımı kaldırıyorum, karşımda asılı takvime gözüm iliştiriyor.

22/Mart/1946. Bu gün (Nevruz) tekrar gözümü yumuyorum. (Nevruz) un bilhassa Manisada fazla bir hususiyeti vardır. Türkler mevsimin bütün güzelliği ile uyanış zamanı olan bu ayın bu gününe (Nevruz) derler. Şimdi hayalen Manisanın zümrüt gibi yamaçlarında dolaşıyorum. Eski günler, hatıralar birer birer canlanıyor.

22/Mart/Nevruz günü Manisa'nın tarihî eserleri arasında yer alan Sultan Camisinin kubbesinden saçılan bin bir bahardan yapılmış (Mesir) in kapışıldığını görüyorum.

Vilâyetin bütün köylerinde, kazalarında, İzmir'den, akın eden binlerce insan; saz, söz, neş'e ve şetaret içinde. Şehrin her tarafı meşire yeri. Akmesit, Çaybaşı, Kiraz yaylası, Kırtık deresi, Akpınar ve Gediz kıyıları.

Bağlarda şakrayan bahar hayatı canlanmaya başlar. Boğaz açma, filiz kırma, göz taşı ve kökürt atma her biri ayrı ayrı zevk ve neş'e veren çalışmalar.

10

Nihayet tatlı rüzgarların tesiriyle kıvrak bir yosma gibi her tarafı tiril tiril titreyen bağ yapraklarının altında günden güne olgunlaşan salkımların toplanması ve sergi de kurutulması ne kadar zevklidir.

bağda muhtelif cins ve nefasette yemeklik olarak ayrılan asmalar vardır. Bu (yemeklik) asmalardan misafirlere ikram edilir, sepet sepet ahbaplara hediye gönderilir. Pekmez ve saire yapılır; bu meyanda şıra, şarap yaparlarda pek çoktur.

Hatırıma gelmişken şarap hakkında söylenen tarihi bir hikâyeyi burada nakletmek isterim:

Malûmdurki Şarkta ve Garpte şarabın ayrı ayrı mucitleri olduğu söylenir. Garpte Yunanlıların (Baküs) ü Şarkta ise (Çemşit) şarabın mucitleridir.

Rivayete göre İranın meşkur hükümdarlarından Çemşit zamanında üzüm çıkmış. Çemşit de halkın bu meyvadan istifade etmesini arzu ve emretmiş. Toplattırdığı üzümle ride kâseler içine koydurmuş, Saray erkani-le beraber her gün bir kâsedeki üzümü sofralarına getirir yerlermiş. Aradan bir kaç gün geçince en son kâseyide sofraya getirmişler. Ve bunun köpürüp acaip bir hal aldığı bozulduğunu görmüşler.

Neticesini anlamak için bu kâseyi hiç el sürülmeyecek bir yere kaldırarak kendi haline bırakmışlar. Bir müddet sonra köpükler içinde kaldırılan bu suyun durulup berraklaştığını görerek bir kaç yudum içmişler.

Bakmışlarki acı bir su zehir zannederek iç-bında kullanmak üzere bir şişeye süzerek saklamışlar.

Hükümdarın dünyada eşine tesadüf edilmeyecek kadar güzel bir cariyesi varmış. Bir gün bu emsalsiz ve güneş kadar güzel kız dehşetli bir baş ağrısına tutulmuş. Yapılan bütün ilâçlar bu baş ağrısını geçirmemiş. Ve nihayet canından bezmiş olan cariye zehir diye sakladıkları üzüm suyunu içerek intihar etmek ve bu ızdıraptan kurtulmak istemiş.

Odasına kapanarak şişedeki suyu tamamen içmiş, aradan bir saat kadar geçtiği halde ölümünü bekleyen cariye bakmışki kendisine hiç bir zararı olmadığı gibi hafif bir neş'e verdiğini görmüş. Ve yatağına uzanarak tatlı bir uyku uyumuş.

Uyandığı zaman başındaki ağrının geçtiğini görerek sevinç ve neş'e içinde hükümdarın huzuruna koşmuş. Ve zehir sanılarak saklanan şişedeki suyu içtiğini ve hiç bir şey olmadığını bilâkis başındaki ağrıdan dolayı çektiği ızdıraptan kurtulduğunu anlatmış.

İşte bu suretle şarap da keşfolunmuş ve (Şah Daru) şah ilâcı olarak isimlendirilmiştir.

— II —

N A R S I S

Demircinin yüksek tepelerinde güzel kokulu iğne uçlu ağaçların (Çam) arasında bilmem hiç dolaştınız mı? Baharın en tatlı zamanı bu tepelerde açılan güzel kokulu binbir renk taşıyan çiçeklerin arasında serin bir sabah rüzgarı içinde bir kaç saatlik gezinti insanın canına can, kanına kan katar. Bu güzel yerlerin en ziyade gözleri kamaştıran, hususiyeti kırlarında, yamaçlarında sık sık tesadüf edilen yabanî Nergislerdir.

Şimdi bilmiyorum. Eskiden Demirci'nin

her evinde bulunan zümbül, ve Nergisler baharın en tatlı zamanlarında insanı mest edecek kokularile şehrin güzel ve temiz yayla havasına bir kat daha güzellik ve hayat verirdi.

Tabiatın Demirci'ye bahşettiği bu hususiyet ve Demirci'lilerin binbir çiçek arasında bilhassa Nergis'e neden bu kadar ehemmiyet verdiklerini bilemem. Ama, hatırıma gelmişken burada Nergis hakkındaki tarihî bir hikâyeyi anlatmadan geçemeyeceğim.

Eski Yunanlılardan gelen bu efsaneye göre: (Narsis) dünyada eşine tesadüf edilmeyecek kadar güzel bir delikanlı imiş. Bu delikanlı güzelliği itibarilede çok mağrurmuş. Bu gül ve mağrur delikanlıya da büyük bir aşk ile çılgınca bağlı bir peri varmış. Bu ormanlar perisi (Eko) dır.

(Eko) Narsis'in aşkile gece gündüz ızdırap içinde kıvrılır bir türlü bu mağrur delikanlıya yaklaşamaz ve nihayet ölür.

(Narsis) (Eko) nın aşkından bihaber, güzelliğinin verdiği gururla başı yukarda kokulu çiçeklerin arasında, kırlarda bir gün gezerken bir pınarın başına gelir. Suyu bakar; suya akseden haycını görür. Kendi güzelliğine hayran olur, ve nihayet kendi kendine aşık olur. Sudaki aksini kucaklamak için çılgın bir hareketle suya atılır ve boğulur. Ruhuda o anda bir çiçek olarak meydana gelir.

İşte narsis'in ruhundan çıkan ve güzelliği kokusu ile insana hayat veren bu çiçeğe (Narsis) adı verilmiştir.

Biz bu güzel çiçeğe Nerkiz deriz. Divan edebiyatında pek çok kullanılan Nerkizin duruşu mahmur gözlere benzer. Bunun için mest ve mahmur sıfatlarını taşır. Bu sıfatların nerkize verilmesine sebep (Narkotique) uyuşturucu bir hassaya malik olmasından

11

ileri gelir. (Narkotique) sıfatı (Narcisse) isminden gelir.

Onun için eski şiirlerimizde de aşık-
ların güzel ve baygın gözlerinden bahsetmek
isteyen şairlerimiz daima bu çiçekten bahse-
derler. Fuzulinin bir gazelinde:

Bimar benim nerkisi mestin eleminden
Hunin ciğerim lâli dürfeşanın içündür.

— III —

DURASAN HOCA

Manisanın Kumkuyubak köyünde hoşmeş-
rep tatlı dilli bir zat vardı. Bu zata Kara-
bacak Hamza dayı derlerdi.

Hamza dayı bektaşî tarikatına mensup
çok görüp geçirmiş gençliğinde Salihli, Bor-
lu, Demirci taraflarını sık sık dolaşmış ora-
ahvalinden oldukça malûmat toplamış bir
zıttı.

Bir gün konuşuyorduk; söz dedelere, ya-
tırlara intikal etti. Bu münasebetle Demirci-
nin Durasan köyüne gittiğini ve orada hal-
kın rivayet ettiği bir hikâyeyi anlattı.

(Durasan köyünde münezzeh bir hayat ge-
çiren ve kimse ile temas etmeyen Hasan Hoca
adında mübarek bir hoca varmış.

Hasan Hoca bir gün köyünün kenarında
tek ve تنها dolaşırken uzaktan dört nala ge-
len bir atlıyı görmüş. Kimsenin yanına gitme-
yen ve kimse ile konuşmayan Hasan hoca ge-
len atlıya görünmek için bir taşa binerek atlı-
nın önünden kaçmağa başlamış. Meğer atlı za-
manın Sultanlarından birisi imiş. Arkasından
Dur Hasan - diye bağırması. Oda olduğu yerde
durarak bir adım bile atmamış. Zamanın Sul-
tanı köylü ile beraber Hasan Hoca'nın yanına
yaklaştıkları sırada kendisine fenalık yapacak-
larını zannedek hiddetle kollarını sıvayıp yum-
ruklarını sıkan Hasan Hoca yanı başında du-
ran bir kayanın içine yumruklarını sokmuş ve
ben taşı hamur yaparım - bana yaklaşmayın

diye bağırması. Hemen orada düşüp ölmüş. Bu-
nun içinde köyüne Durasan köyü demişler).

O zamanlar Karabacak Hamza dayıdan
not ettiğim bir çok efsane ve rivayetleri mahal-
len tetkik etme arzusunu beslediğim halde bir
tür türlü imkân bulup oralara gidemedim.

Bununla beraber yaptığım araştırmalar a-
rasında bu köyde yatan Hasan Hoca hakkın-
da Manisa Halkevi neşriyatından ve Sayın
Çağatay Uluçayla İbrahim Gökçenin yazdığı
Manisa Tarihi adlı eserlerinde Saruhan Oğul-
larından bahsederken Durasan hakkında şöyle
demektedirler.

(Saruhan oğullarından Hızır Şah hakkın-
da Demirecinin Durasan köyü halkı ağzında
şunlar dolaşmaktadır. Hızır şah bir gün Du-
rasan Hoca'nın ayağını atına çöğnetiyor. Du-
rasan hoca, bir taşa biniyor, Hızır şahın ö-
nünden kaçıyor. Hızır şah Durasan hocayı ta-
kip ediyor ve «Dur Hasan!» diyor. Durasan
hoca Durasan köyünün 400 metre şimalinde
bir noktada duruyor.

Saruhan oğullarından Hızır Şah Durasan
hocanın bindiği taşa bir kılıç vuruyor, taşı
ikiye bölüyor. Ve: — Ben hasımlarımı böyle
kılıçla ikiye bölerim. — diyor, Durasan ho-
cada yumruğu ile kolunu taşa sokuyor. — ben-
de taşı hamur yaparım diyor. Bundan sonra
hocanın verdiği vevaplar Hızır şahın hoşuna
giderek bir kepiyi salıvererek kecinin dolaştığı
ve gezindiği yerleri Durasan hocaya veriyor.
Durasan hoca bu arazide temin ettiği varidatla
kazan kaynatıyor ve halka ikram ediyor. Bir
rivayete görede Saruhan oğullarından Hızır şah
- Horasanlı - Durasan hocayı mağlup ediyor
ve sonrada onunla dost oldukları anlaşılıyor.

Durasan hocanın mezarı aynı köyde olup
Ece mezarı diye anılmaktadır. Mezar taşında:

Elmevî emri suphan

Turasan ece sultan

yazılıdır. Köylüler bu kabri ziyaret etmekte-
dirler. Ayrıca yanında asker kıyafetinde daka
bir çok yazısız taşlar mevcuttur.)

MURADIYE

Koca Sinan'ın Aziz Ruhuna ithaf

D'nin Allaha uzanmış iki eli minareler
Ve bunların arasında, vekt içinde ka-
lan bir baş gibi kubbe
Uzun yılların ve şanlı bir tarihin tak-
vimli bu camii;
Hayatta son günleri kalmış insanları
götürür
Dünyaya ayrılan kısmını dînin musalla
taşındaki son nasibine...

§

Maveradan koşup tekbir sadalarıyla;
Her gece koca Sinan'ın ruhu buğu halinde
Bu sabrın ve tevekkülün abideleşmiş
şeklini ziyaret eder.
Ve kimbilir hangi hissin tesiriyle,
Basamaklar pîrinin avucuna içini döker.

§

Şadırvanından asırların sesi halinde
dökülen su
Fısıldaşır etrafında dönen nalinlerin,
tıkırdısıyla.
Artık eski hatıraların zevkiyle yaşa-
yan ihtiyarların
Beyaz ellerine dolar nurlu yüzlerle
korumak için.

Bu hissin kutsallığı içinde coşan kurnalar
Mes'ut ve bahtiyar beyaz taşlara güler.
Yeşil yosunlar titreyiş bu serin temasta
Ve yeşil avuçlar halinde taşır onu
uzaklara.

§

Kubbesinden ve duvarlarındaki renk
renk çinilerden,
Asırlardan beri içtikleri billûr ve ilâhî
musiki,
Kandillerinden zaman ve renklerin
menşuru,
Halılarından temiz alınların gölgesi,
Seyredenleri mest ve hayran bekletir.

§

Şu gördüğün taş ve kurşun kubbedir
ki ceddimin şahikası
Mistisizmin gümüş kollarında sükûn
halindeki bu camii;
Tarihe, mimariye ve şehrim
Sultan Murad'ın Sinan ellerinden sun-
duğu hediyeler...

AHMET KÜEY

Kumkuyucaklı Hamza dayının anlattığı ve
Manisa Tarihinde daha açık daha geniş yazı-
lan bu enteresan hikâyedeki bu mezarın taşın-
da (Ece sultan) yazısına istinaden bu mezara
ece mezarlığı denildiği anlaşılmış isede Dura-
san hocaya neden (Ece sultan) denildiği bilin-
memekte ve Manisa tarihinde de bu noktaya
temas edilmediği görülmektedir.

Durasan hocanın ölümü hakkında rivayet-
ler ayrılmış oluyor. İşittiğimiz ve okuduğumuz
bir çok rivayetlerde bu gibi yatırların göster-
dikleri mucize kabilinden hareketler akebinde
düşüp öldüklerini görmekteyiz. Meselâ: Manisa-
nın Gürle köyündeki Gürle dedesi, Demireide

yatan Hacı Hasan baba, İstanbul Zeyrek yo-
kışındaki Tezveren baba hakkında halk ara-
sında söylenen rivayetler de hep bu yatırların
gösterdikleri fevkalâdeliklerin akabinde öldükle-
ri söylenmektedir.

Binaenaleyh Durasan babanın ölümü hak-
kında kat'i bir bilgi olmamakla beraber Hızır
şahın ona verdiği araziden hasıl olan iratla
kazan kaynatıp köylülerine ziyafet verdiğine
göre Hamza dayıdan nakledilen bu rivayet,
daha ziyade genişlemiş ve biraz daha aydın-
laşmış oluyor demektir.

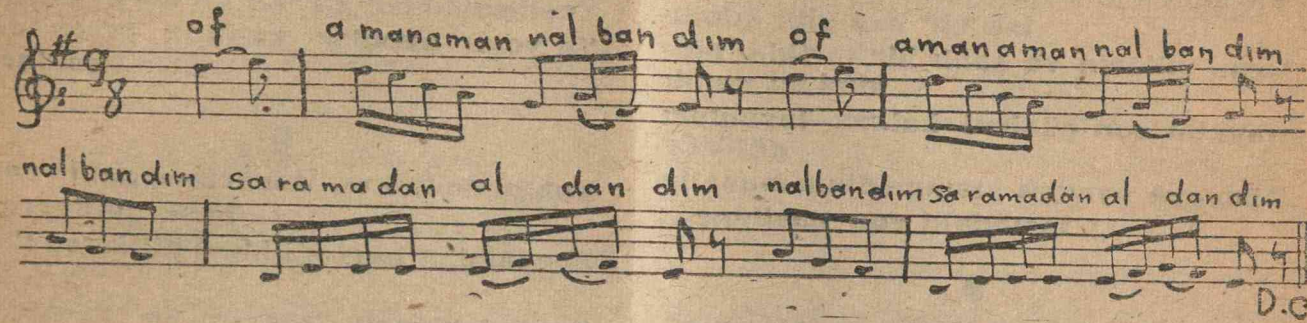
1/Nisan/1946

Gölcük

Manisa Türkülerinden (NALBANDIM)

Derleyen
Haydar Bayçın

Ağır

1
Of... Aman aman Nalbandım
Saramadan aldandım.

2
Of... Aman aman Melemen (1)
Ben o işe gelemem.

3
Of... Aman aman Bergama
Kazan kazan ver bana.

4
Of... Aman aman İzmir'im
Alın beni gezdirin.

5
Of... Aman aman Kasaba (2)
Hiç gelmiyor hesaba.

(1) Halk dilinde Menemen'n « Melemen »

(2) Turgutlu'ya « Kasaba » denmektedir.

HİKÂYE:

BİZİM ONBAŞI

Bir gün okuldan dönüyodum. Yol tenha ve çamurlu idi. Yağmur sularının yaptığı gölcüklere batmamak için önüme bakarak yürüyordum. Kulağıma bir ses geldi. Başımı kaldırıp etrafıma bakındım. Üç adım ilerimde, perişan kılıklı bir ihtiyar adam, bana dönmüş, elleriyle karma karışık hareketler yaparak söyleniyordu.

— Onbaşı.. Bizim onbaşı.. Görüyormusun ? İşte bu bizim Onbaşı ..

İhtiyara yaklaştım. Kendisini tanıdım. Yeni caminin meşhur antikacısı bu Girit'li ihtiyarı her çocuk tanırdı. Omuzunda bir çuval, elinde bir sopa, çöplüklerde boş aralarda bulduğu demir ve teneke parçalarını toplıyan bu tuhaf adamın benimle konuşmak istediğini anladım, yanında durdum.

Bizden biraz ilerde, çomağına dayanarak üç ayaklı imis gibi yürümeğe çalışan bir ihtiyarı gösteriyor ve Girit'li şivesiyle anlatıyordu:

— Onbaşı, bizim onbaşı görüyormusun işte bu bizim onbaşı..

— Ne adamdı bu . Çanakkaledede görmeliydin onu :

Adımlarımı ihtiyar antikacının çarpık yürüyüşüne uydurdum. Hem gidiyor hem konuşuyorduk.

Sordum :

— Sen de o zaman asker miydin. ?

Titrek sesile hemen cevap verdi.

— Evet. Bende askerdim. Hem de onun mangasında!

Artık bütün hatıraları canlanmış, kesik kesik anlatıyordu :

—Onun adı Hüseyin onbaşı. Koca tepe'de onu düşman da tanıdı.

Bir manga ile bir bölük düşmanı o tattı. Cephanemiz bittiği zaman dipçikle düşmana saldırmasını biz ondan öğrendik. O zaman bu adamı! İş-

te bizim onbaşı !..

İhtiyar antikacı daha çok şey anlatacaktı. Heyecanı, ihtiyarlığı yüzünden istediğini yapamıyor, asabıleşiyordu. Onun bu halinden bende üzüldüm, vedalaşarak yanından ayrıldım.

Adımlarımı sıklaştırarak biraz ilerimde yürümeğe çalışan Hüseyin onbaşıya yetiştim. Merak ediyordum.. Bir manga ile bir bölük düşmanı dur-

duran ve cephanesi bitince düşmana dipçikle saldıran bu kahramanı biran evvel görmek istiyordum. Yaklaştım ve gördüm...

Keşki görmez olaydım. İçim sızladı, gözlerim yaşardı.

Çanakkaledede kahramanı Hüseyin Onbaşı, ara sıra kapımıza gelen ve kendisini sadece «Dede» diye tanıdığımız perişan kıyafetli, nur yüzlü ihtiyar bir fakirdi.

İşte o zaman kendimden utandım ve bu Millet içinde adsız bir çok kahramanlar bulunduğu bir daha inandım.

Yavrular ve küçük çocuklar, şiddetli sıtma nöbetlerine dayanamazlar. Bilhassa «Zehirli Sıtma» ya kurban gittikleri çoktur.

Anne ve babalar sıtma mevsiminde hem kendilerini ve hemde yavrularını sıtmadan korumak zorundadırlar. Bu mevsimlerde ateşlenen çocuğunuzu hemen sıtma hekimlerine ulaştırınız, veya yaşına göre sıtma ilâcı veriniz.

S

Seni sıtmadan korumak ve kurtarmak için devletin uzattığı yardım eline inanarak sarıl.

AĞUSTOS AYI İÇİNDE EVİMİZ ÇALIŞMALARI

1 — 30 Ağustos büyük Zafer bayramı evimizde tertip edilen program içinde kutlanmıştır.

Cumhuriyet alanında yapılan tören ve geçit resmine iştirak edilmiş, Atatürk büstüne bir çelenk konulmuştur. Öğleden sonra evimizde bir toplantı yapılmış Yarbay İsmet Yücel tarafından (Kurtuluş Savaşı ve Önemi) konusu üzerinde bir konferans verilmiştir.

Konferansı müteakip milli oyunlar oynanmış, toplu bir halde halk türkileri söylenmiş, bando muhtelif havalar çalmış büyük gün gece saat 24 de kadar coşkun tezahürat içinde kutlanmıştır.

2 — Güzel Sanatlar şubesi üyelerimiz ay devamınca çalışmalarına devam etmişlerdir. Haftanın Salı, Cuma ve Pazar günleri muzik oyun ve koro kurslarımız muntazaman yapılmıştır.

3 — Ev ve Spor sahasında gençlerimiz Voleybol ve Atletizm ekzersizlerine devam etmişlerdir. Spor bölgesi teşkilatı ile kurulmuş olan işbirliğine devam edilmiş gençlerden ibaret bir ekip tarafından Orta Anadolu bölgesini ihtiva eden ve yirmi gün süren büyük bir gezi yapılmıştır.

Ay içinde iki av, iki kır, bir dağ gezisi kaydedilmiştir. Ayrıca Akınar mevkiine yaya bir aile yürüyüş gezisi yapılmıştır.

4 — Ev dispanserinde 4 evci doktorumuz tarafından (87) fakir yurttaşımız muayene ve tedavi edilmiş, 7 fakir yurttaşın ilaçları temin olunmuştur.

5 — İngilizce kitap okuma kursuna ağustos ayı içinde devam edilmiştir.

6 — Kütüphane ve yayın köycülük ve Tarih Müze şubelerimizde ay içinde programlı çalışmalarına devam etmişlerdir.

Tarih ve müze şubesi üyelerinin yapmakta oldukları tarihi incelemeler ve tetkik araştırmalarına ara verilmemiş toplu bir halde şehir içinde iki defa tetkik gezisi yapılmıştır.

7 — Ağustos ayı içinde evimizde biri genel kongre olmak üzere başka teşekküllere ait dört toplantı kaydedilmiş, altı nikâh, iki düğün töreni yapılmıştır.

8 — Ay içinde evimiz kitaplığına temin edilen kitapların adlarını veriyoruz.

No.	Kitabın Adı	Yazarın adı
1	T. C. Köy kanunu	Memduh Karaabalı
2	Çiftçi topraklandırma kanunu	«
3	Şehir ve kasabalarda mahalle muhtarı ve ihtiyar heyeti teşkilatına ait kanun	«
4	Hayat ellisinde başlar	Herbert N. Casson
5	İdeal Milliyetçilik	Cahit Okurer
6	Yalnız Adam	Okray Aslanapa
7	Kan ve Sevgi	Behzad Sinopluoğlu
8	La rein Pedauque Kebapçısı	Anotole France
9	Normal çocuklarda Anormallikler	Hasip Aytuna
10	Sorel ve oğlu 2 ciltli	Deeping
11	Vatanım	Tahsin Soygunışık
12	Kelkitin doğuşu	Tevfik Tanyolaç
13	Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat devri tarihi	Enver Behman Şapolyo
14	İnsanlığın kurtuluşu	Hendrik Villem Van Leon
15	Türkistan milli hareketleri	A. Recép Baysun
16	105 ci yıl dönümünde Namık Kemal	Hilmi Yücebaş
17	Fatih'in şiirleri	Kemâl Edip Ünsel

Manisa Halkevi Neşriyatı

1 — Güneşi yakanların selâmı	N. İLHAN BERK
2 — Zehirli gaz ve korunma tedbirleri	SEVKET KIRAS
3 — Manisa coğrafyası	CENAP REFİK ORKON
4 — Halk zehirli gazlara karşı kendini ve başkalarını nasıl koruyabilir.	HALİT GİRAY NEFİ VURAL
5 — Manisa Tarihi	İBRAHİM GÖKÇEN M. ÇAĞATAY ULUÇAY
6 — Saruhan oğulları ve eserlerine dair vesikalar	»
7 — Mimar Sinan'ın eserlerinden Mavadiye Camii	KAMİL SU
8 — Manisadaki Sarayı Amire ve Şehzadeler Türbesi	M. ÇAĞATAY ULUÇAY
9 — 17 nci asırda Manisada Ziraat, Ticaret ve esnaf teşkilâtı	»
10 — Yunus Emre'nin Mezarı	»
11 — 17 ci Yüzyılda Sarubanda eşkiyalık ve Halk hareketleri	»
12 — Turist gözü ile Manisa.	»
13 — Manisada 16 ve 17 nci yüz yılda Deri Sanatları tarihi üzerinde bir araştırma	İBRAHİM GÖKÇEN
14 — Manisa arkeoloji müzesi kılavuzu	VAHİT ARMAĞAN
15 — 16 — 17 nci asırlarda Saruhan Zaviye ve Yatırırları	İBRAHİM GÖKÇEN
16 — Saruhanda Yürük ve Türkmenler	»
17 — Saruhan oğulları ve eserlerine dair vesikalar. II.	M. ÇAĞATAY ULUÇAY

YILLIĞI (240) KURUŞTUR.

Yazılar Halkevi "GEDİZ" Dergisi yazı işleri Direktörlüğüne gönderilmelidir. Basılınıyan yazılar geri verilmez. "GEDİZ" in sayfeleri her münnevvere açıktır.

